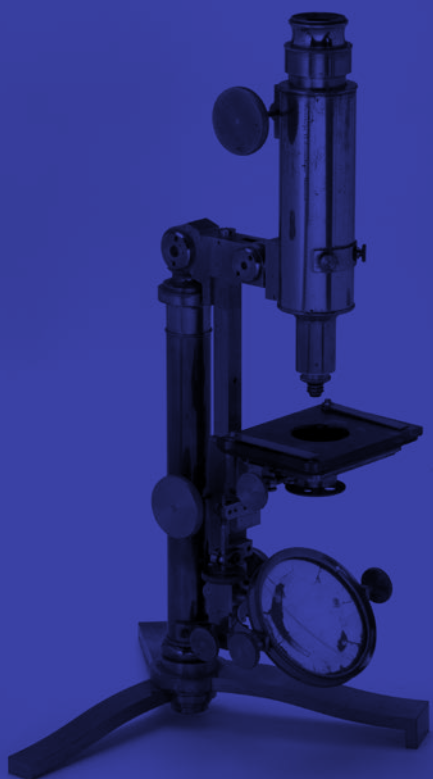

ARGO 628 2
2019

ARGO

Časopis slovenskih muzejev
Journal of the Slovene Museums

argo 62/2
2019

Argo 62/2 2019
Časopis slovenskih muzejev
Journal of the Slovene Museums

Izhaja od leta 1892

NARODNI
MUZEJ
SLOVENIJE

SKUPNOST MUZEJEV SLOVENIJE

SMD
SLOVENSKO
MUZEJSKO
DRUŠTVO

Ljubljana 2019

Dežmanov mikroskop (hrani Narodni muzej Slovenije, foto: Tomaž Lauko)

Kipec telovadca, ki ga je oblikoval Lojze Dolinar (hrani Muzej športa, foto: Franci Virant)

Posode za tovarno Lek, Dekor, Ljubljana (zasebna last, foto: Tomaž Lauko)

ARGO 628 2
2019

VSEBINA

GRADIVO

- Anja Dular
- 10 Knjižnice v zgradbi Liceja, ki je stala na današnjem Vodnikovem trgu
- 21 The libraries operating in the building of Lyceum (grammar school) situated on present-day Vodnik Square
- Matej Hreščak, Igor Ravbar, Matej Šuštaršič
- 22 Dežmanov mikroskop – izjemna raziskovalna naprava 19. stoletja
- 31 Dežman's microscope – an outstanding research instrument of the 19th century
- David Petelin
- 32 Medalje kolesarja Franja Cjurgjeviča v Muzeju športa
- 48 Cyclist Franjo Cjurgjevič's medals in the Museum of Sport
- Saša Rudolf, Zora Žbontar
- 50 Spomini na Dekor, tovarno keramike v Zgornji Šiški v Ljubljani
- 71 Memories of Dekor, a factory in Ljubljana's Zgornja Šiška
- Aleš Šafarič
- 72 Dolinarjev kipec v čast I. jugoslovanskemu vsesokolskemu zletu
- 83 A figurine by Lojze Dolinar honouring the 1st Yugoslav All-Sokol Rally

TEORIJA

- Rajka Bračun Sova
- 86 Preference pri starejšem muzejskem občinstvu
- 92 Preferences of older museum-goers

ARGO 628 2
2019

VSEBINA

SEKCIJE

Lidija Tavčar

- 96 Pridobljena razglednica
99 A picture postcard acquired

ODMEVI IN POROČILA

Urša Pajk

- 102 Leto 2018 v znamenju Ivana
Cankarja
104 The year 2018 dedicated
to Ivan Cankar

Blaž Vurnik

- 106 O razstavi *Ivan Cankar* v Mestnem
muzeju Ljubljana, 19. junij 2018–
7. april 2019
110 About the *Ivan Cankar* exhibition
staged at the City Museum of
Ljubljana, 19 June 2018–7 April
2019

Zora Žbontar

- 112 Razstava Vere Stanković
*Trans-formacije ali Poslovilna
zabava*
115 *Trans-formations or A Farewell
Party*, an exhibition by Vera
Stanković

Tanja Tolar

- 116 *Jaz sem Asurbanipal, kralj sveta,
kralj Asirije*. London, Britanski
muzej, 8. november 2018–
24. februar 2019
119 *I am Ashurbanipal: king of the
world, king of Assyria*. London,
British Museum, 8 November
2018–24 February 2019

Marjetka Balkovec Debevec,
Miha Mlinar

- 120 Valvasorjeva odličja za leto 2018
123 The 2018 Valvasor Recognitions

ZANIMIVKE

Cašper Oitzl

- 126 Pečatnik odkritelja aluminija v
Narodnem muzeju Slovenije
128 The seal belonging to the
discoverer of aluminium kept by
the National Museum of Slovenia

Urša Pajk

- 130 *Nenavadna knjiga rastlin* Elisabeth
Blackwell
132 *A Curious Herbal* by Elizabeth
Blackwell

Razstava Vere Stanković *Trans-formacije ali Poslovilna zabava*

Akadska slikarka in magistrica umetnosti Vera Stanković se je predstavila z razstavo *Trans-formacije ali Poslovilna zabava* v lapidariju Galerije Božidar Jakac v Kostanjevici na Krki. Na ogled je postavila šest instalacij v prostoru, s katerimi je sklenila svoj desetletni keramični opus in prvič skupaj razstavila več svojih starih in novih del. V skulpturalnih kompozicijah, sestavljenih iz množice keramičnih človeških figur, je tematizirala splošna družbena in tudi intimna vprašanja – delovanje posameznika v družbenem sistemu in skupini, različne vrste agresivnosti v sodobni družbi, človekov odnos do narave in intimna občutja poslavljanja, nemoči ter iskanje smisla delovanja v sodobnem umetniškem sistemu. V svojem konceptualnem pristopu h keramiki pogosto kombinira različne materiale in komunicira z gledalcem ter ga povabi k sodelovanju, njegov odziv pa vključi v končni izdelek. Njeni projekti omogočajo vpogled v današnje stanje duha, pri tem pa v svojem delu razmišlja, kako se spopasti z izzivi sodobnega časa.

Na začetku razstave je bilo na ogled delo *Samopostrežni panteon* (sl. 1), s katerim je aktualizirala čaščenje božanstev v antiki, ko so bogovom pripisovali nadnaravno moč, do njih gojili strahospoštovanje, jim na kulturnih mestih podarjali darove in gradili templje. Tako so ljudje iskali njihovo naklonjenost, z njimi komunicirali in s pomočjo obredov navezovali stik z njimi. Čaščenje je od posameznika zahtevalo aktivno vlogo, spoprijemanje s samim seboj, svojimi dejanji in refleksijo o lastnem delovanju. V tempelj ni bilo dovoljeno vstopiti vsakomur, bil je posvečeno

mesto, vez med zemljo in nebom, kar je poudarila simbolika števila osem.¹ Vera Stanković je v osmerokotni tempelj postavila figure žensk – boginje sodobnega časa in jih namestila na viseče plošče, da so razkazovale svojo moč. V držah keramičnih boginj je bilo mogoče zaznati prevlado, moč in uživanje. Boginje so zastopale emancipiran način življenja in naj bi varovale različne vidike sodobnega življenja. Tako kot v preteklosti so tudi te boginje želele biti obdarjene, zato je avtorica postavila ploščo z režo, v katero je obiskovalec lahko vrgel svoj prispevek, ki ni bil nujno v denarni obliki, v zameno pa si je lahko vzel keramično skulpturo boginje. Te odzive je po koncu razstave analizirala in jih bo objavila na svoji spletni strani. Ritualna menjava se je tu pokazala v luči novih zahtev sodobnega časa. Delo je komuniciralo z obiskovalci in jih povabilo k sodelovanju. Pomen dela je iskala v odzivu gledalcev, ki so bili spodbujeni k sodelovanju, hkrati pa je s tem aktualizirala probleme in izzive sodobnega časa, ki jih je utelesila v boginjah. Performativnost je pomemben del njenega ustvarjanja, že v svojem delu *Embrijo vrt* je obiskovalce razstave na Veselovem vrtu, zunanji galeriji ZDSLU, povabila, naj zakopljejo keramične figure. Vera Stanković je v delu *Samopostrežni panteon* med drugim izvirno poiskala način, kako izmeriti vrednost umetnosti. V središče dela je umestila vzajemnost in izmenjavo – jemanje in dajanje. Na simbolni ravni je obiskovalcu ponudila možnost izmenjave subvencije za umetniško delo, saj bi ji to pomagalo preživeti kot umetnici, in tako pokazala težaven položaj umetnika v sodobnem umetniškem

sistemu. V tem delu, ki ga je avtorica prvič razstavila na prestižni razstavi *60th Premio Faenza*, je razmišljala o pomenu samega razstavljanja in bila kritična do sodobnega umetniškega sistema.

V naslednjem prostoru sta s kustosinjo razstave Barbaro Rupel na ogled postavili delo *Oda nemoči* (sl. 2), ki so ga sestavlja nemočne viseče keramične figure. Instalacijo je ob strani dopolnjevalo notno stojalo, na katerem je bil na papirju zapis dveh sorodnih citatov iz njenih dnevniških misli s konca devetdesetih let in leta 2014: »Nemoč je postala kolektiven občutek« in »Kolektivna nemoč. Spet.« V delu tematizira občutek nemoči v sodobnem času. Keramične figure so nemočno obviselo znotraj rigidnega družbenega sistema. Keramično instalacijo v prostoru je avtorica prvič razstavila v Mestni galeriji na razstavi *Raztezanje kiparskih struktur*. V nasprotju s tem delom je Vera Stanković v delu *Premakni se* (sl. 3) nakazala možnost rešitve s skupno in združeno močjo pri premagovanju nepremostljivih ovir. Skupina rdečih keramičnih figur se je uporniško premikala v isto smer, z združeno močjo so potiskale naprej in ustvarjale večjo možnost preboja ali mentalnega premika, tudi če se je na prvi pogled to zdelo nemogoče. To delo je razstavila v kontekstu z drugimi deli v Steklenem atriju Mestne hiše v Ljubljani, na *IV. mednarodnem trienalu keramike UNICUM* v Narodnem muzeju Slovenije in v Obalnih galerijah v Piranu na razstavi *Kéramos: tukaj in zdaj pogledi na sodobno keramiko*.

V postavitvi *Z ničimer izzvani* (sl. 4) so imele bele keramične figure ptičje glave pobarvane z rdečo in črno glazuro.

Delo je aluzija na tesnoben prizor iz Hitchcockovega filma *Ptiči*, ki se je avtorici prikradel tudi v sanje. Človeške figure s ptičjimi glavami so bile postavljene na police visoko nad nami in ob vstopanju v prostor si zaznal njihovo potencialno agresivnost. Vera Stanković v tem delu razmišlja o različnih vrstah agresije v sodobni družbi. S to temo se je ukvarjala že v svojem delu *The Moment My Thoughts Became Bloody*, za katero je prejela prvo nagrado na bienalu keramike v Kapfenbergu leta 2009. Uči nas, kako nasilje prepoznati in se nanj pripraviti, ko se z njim srečamo. V delu hkrati problematizira brezbrizen odnos človeka do narave in posledice tega, kadar se narava postavi človeku po robu. V tem primeru je šlo za personificirane ptiče, ki vzbujajo tesnoben občutek in nelagodje. To sta še poudarili uporabljeni rdeča in črna barva. Narava nastavi ogledalo človeku in s tem je avtorica ozavestila napetost med naravo in človekom, ki je vselej želel razložiti njeno brezmejnost in nerazjasnenost, pri tem pa zanemarjal njeno strašljivo moč, ki jo ima nad njim.

V delu *Poslovilna zabava* (sl. 6) je vreče glinje oblepila s svetlečim papirjem, nanje pa projicirala vrtečo se luč, ki je ustvarjala migetajočo svetlobo kot v diskotekah. Na vrtečem stojalu so se vrteli industrijsko zapakirani in nedotaknjeni kosi glinje v popolni tišini. S tem delom je Vera Stanković naznanila premik svojega dela k nečemu drugemu, sklenila je svoj umetniški opus ter se ritualno osvobodila in posloвила od svojega desetletnega cikla keramičnih množic. Stik z gledalcem je ustvarila tudi z osvetljava, po gledalcu so se premikale luči, ta pa se je ob vstopu v prostor počutil dobrodošlega.

V instalaciji *Prehod* (sl. 5), v zadnjem prostoru, je tematizirala občutke nelagodja pri pogosti selitvi, prilagajanju novemu kulturnemu okolju, pri delovanju v novi skupini in s tem pokazala na težavnost prilagajanja. Množica keramičnih figur je strumno stopala po poti do njenega konca, do vrzeli, ki je niso uspeli prebroditi vsi. Mnogo jih je bilo poraženih in zavrnjenih. Te potemnjene in razkosane, pogubljene s prizorišča zgodovine so odvažali rudarski

vozički. Za pogumne se je pot nadaljevala na drugi strani globeli, ki je bila na višji stopnji. Na določen način je vzorec njihove biti že predpisan, vsi korakajoči so podobnih dimenzij in barv. Avtorica pokaže na kontekst kapitalizma, pri katerem sta v ospredju imperativ po rasti in zahteva po nenehnem napredovanju po hierarhični lestvici. Ker to ni preprosto dosegljivo, je bilo na dnu veliko naplavljenih izgubljenih duš. Te so sprva brodirale po temačnih prostorih, kot sence, a jim je po boju uspelo priplaziti se ven, na svetlo. Za nikogar od njih še ni bilo prepozno, saj so bili nekateri vozovi še tam, čakajoč vsaj še za hip, da se rešijo iz brezna. Tam spodaj, na dnu poti, raztreščeni in poležani odpadniki še niso zares umrli. Tam bivajo tisti, ki so pred svojo največjo preizkušnjo in preobrazbo, pred nekakšnim iniciacijskim obredom. Skupnost jih bo ali sprejela medse ali zavrnila in odvrгла na pleča preostalih pogubljenih.

Delo multimedijske vizualne umetnice Vere Stanković omogoča vpogled v današnje stanje duha, ki si prizadeva za stalni napredek. Ljudje so potisnjeni

Sl. 1 – *Samopostrežni panteon*, 2018, keramika, dimenzije so prilagojene razstavnemu prostoru (foto: Peter Škrlep, fotodokumentacija Calerije Božidar Jakac)

v individualni boj za preživetje znotraj množice, ki zahteva ravno pravšnjo kombinacijo ekscentričnosti in umirjenosti, različnosti in podobnosti. Čeprav delujejo v skupini, v nobenem pogledu ni skupinskega duha. Priče smo vsakodnevemu preoblikovanju in preurejanju lastnega jaza, ki ostaja na individualni ravni. Tako ostajajo lažje nadzirani in manj nevarni.

1

Germ, 2003, str. 58.

Sl. 2 – *Oda nemoči*, 2014, keramika, dimenzije so prilagojene razstavnemu prostoru (foto: Peter Škrlep, fotodokumentacija Galerije Božidar Jakac)

Sl. 3 – *Premakni se*, 2016, keramika, dimenzije so prilagojene razstavnemu prostoru (foto: Peter Škrlep, fotodokumentacija Galerije Božidar Jakac)

Sl. 4 – *Z ničimer izzvani*, 2019, keramika, dimenzije so prilagojene razstavnemu prostoru (foto: Peter Škrlep, fotodokumentacija Galerije Božidar Jakac)

LITERATURA

Germ, M., 2003. *Simbolika števil*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

TRANS-FORMATIONS OR A FAREWELL PARTY,
AN EXHIBITION BY VERA STANKOVIĆ

SUMMARY

Zora Žbontar, National Museum of Slovenia

Trans-formations or A Farewell Party, an exhibition by the academically trained painter Vera Stanković, was put on display in the Lapidarium of the Božidar Jakac Gallery in Kostanjevica na Krki from 12 April to 9 June 2019. Six ceramic works rounding off her long-time oeuvre were put on display. One of the works exhibited won the first prize at the Biennial of Ceramics in Kapfenberg, Austria, in 2009. The fundamental building block used by the artist is the human figure, which appears together with other people, entering in various relationships with them. The installations exhibited addressed both general social and personal issues – the functioning of an individual in a social system and different groups, various types of aggressiveness in today's society, man's relation to nature and the personal experiences related to the process of leave-taking, the powerlessness and searching for the meaning of being active in the art system of today. In her conceptual approach to ceramics, the artist often makes use of different materials, entering in communication with the viewers and inviting them to participate; the viewer's reactions then become part of the final artwork. Her projects help us see more clearly the current state of mind. Stanković uses her work as a means to tackle the questions of the present time.

Sl. 5 – *Prehod*, 2011, keramika, dimenzije so prilagojene razstavnemu prostoru (foto: Peter Škrlep, fotodokumentacija Galerije Božidar Jakac)

Sl. 6 – *Poslovilna zabava*, 2019, keramika, dimenzije so prilagojene razstavnemu prostoru (foto: Peter Škrlep, fotodokumentacija Galerije Božidar Jakac)

